

DOVĚTEK K NEUKONČENÉMU TEXTU

Možné vysvětlení toho, proč práci na životopisu nedokončil, lze najít v dopise dlouholeté přítelkyni, spisovatelce Martě Kadlečíkové. Napsal jej 15. srpna 1980 v Červeném mlýně u Křemže:

Paprsku zraku mého, děkuji Vám za dopis. Tím, jak Jste napsala mou adresu a titulaturu, jste nesmírně zkomplikovala život poštovní doručovatelce, která sice ví, že tu je nějaký Miloš Kopecký, ale žádného milého a neodolatelně přitažlivého Kopeckého nezná, takže prý dva dny bloudila po kraji, ptajíc se od chalupy k chalupě, neznají-li ještě nějakého jiného, neodolatelně přitažlivého K. Všude ji vyhodili.

Ze sta stránek strojopisu, které musím (mám) odevzdat začátkem září, mám zatím jen třicet, ale to se rozjede! Nejtěžší bylo překonat vlastní neurotično, které se projevovalo tím, že jsem chtěl hned při psaní definitivně formulovat a stylisovat, a tak jsem proseděl nad dvěma nebo jednou větou, někdy i jediným výrazem, hodiny a stále psal totéž znovu. Až – díky tomu, že jsem celkově, Bohu zaplat, v lepším nervovém i psychickém stavu, jsem to překonal a teď píšu nepřerušovaně, spontánně, tak jak se hrnou nápady a první formule, a opravovat budu až větší části. Tak se to dělá, nebo jak? Nedělám srandu, já to opravdu nevím – tady jsem zrovna přemýšlel, jak asi píše spisovatel: pulíruje větu hned, nebo až potom, asi až potom, jinak by se přeci nehnul z místa, ne? Ostatně nejlepší (u mne!) je to, co napíšu napoprvé, hned, co vlastně vyhrknu, vybliju naráz

a nereflexivně. Jiná je otázka, bude-li to přijatelné s odpuštěním ideově – já nedělám žádnou literaturu a jedinou hodnotou toho, co píšu, je naprostá upřímnost a pravdomluvnost, jinak to nemá cenu žádnou. Budou-li chtít mou přímo dětsky naivní otevřenost nějak mírnit nebo „upravit“, nebude z toho nic, neboť já v tomhle nepovolím – ani nemůžu povolit. Hlavní důvod, proč nikdy nemůžu psát vlastní životopis, – ač bych tak rád – je ten, že bych neustále musil psát o politice. Jednak politika velmi, velmi formovala můj život, dokonce do něj někdy (vlastně často!) mírně zasahovala, a za druhé jsem (ač by to do mne nikdo neřekl) po výtce člověk politický a vždycky mne, už od mládí, politika strašně zajímala. Já nejsem ten, kdo říká: „Nebudeme mluvit o politice, pojďme se nějak bavit.“ Já se nejvíc bavím, když se mluví politicky, ne ovšem vždycky, všude a ne s každým. Ale jak mám psát, když bych musel mluvit vlastně neustále, ať přímo, ať nepřímo o svém setkání s XX. stoletím, které se dosti odehrává na téma sociální otázky a o svém střetnutí s komunismem, myslím v nejširším slova smyslu? To by Vám byla taková nepředstavitelná sranda, smutná i tragikomická zároveň, že by se lidi posrali. Obávám se však důvodně, že tato pěst dělnické třídy nemá ještě – tedy dosud, že ano, jednou bude mít! – dost liberálních vlastností, které jsou podmínkou smyslu pro humor – nebo je smysl pro humor podmínkou jistých liberálních ctností? Ať o čemkoli bych začal, ať čehokoli bych se jen dotkl, samá herese, jen rouhání; tedy, bylo by to tak viděno! A to přesto, že jsem jeden z nejpokrokovějších lidí na světě, což taky o mně nikdo neví, protože lidi jsou blbí a po-

vrchní a konec konců já jsem to taky dost dlouho tajil! Ale to jen tak in margine, v současné chvíli hraje důležitou roli v mém životě teplo. Denně posílám k nebi své díky za to, že splnilo mé přání, že konečně letos byl kus léta a tady je teď znovu nádherně, slunce pálí, a já to miluju. Jenže já se vám v teple stávám vilný jako starý kozel. Já bych se tak mazlil, což vždycky bylo pro mne potěchou srdce, ale já nemám s kým!

Váš M. K.

II. Život šel dál...

Pavel Kovář

(podle vzpomínek, deníků, rozhovorů
a korespondence Miloše Kopeckého, doplněno
vyprávěním jeho ženy Jany a přátel)

*Hrál jsem vysokou hru se životem. Řekl jsem si,
že budu žít tak, jak se mi chce, bez ohledu na pověst.
Pověst sem, pověst tam... Nepřející darebáky
jsem časem totálně unavil. Dokonce mne přestali
pomlouvat a zajímat se o mne. Doslova jsem je utahal!*

Miloš Kopecký

ZA VŠÍM HLEDEJ ŽENU

Vraťme se do poválečných let divadla Větrníku, do doby, kdy tam Miloš Kopecký tahal oponu a pouštěl gramofon. Poslechněme si jeho vyprávění o tom, jak se z rekvizitáře stal hercem.

„Bylo to v létě a jeli jsme na představení do Českých Budějovic. Vlak se pěkně rozjel, v našem kupé, kde seděl Bróďa, čili Vlasta Brodský, Heda Hrdinová, se kterou měl potom známost Petr Schulhoff, a už ani nevím kdo další, bylo docela veselo. Já však najednou ke své hrůze zjistil, že jsem gramofonové desky zapomněl doma. A tak zatímco se po příjezdu do Budějovic šli všichni koupat, já obcházel byty a prosil českobudějovické obyvatelstvo, jestli bych nemohl nahlédnout do soukromých diskoték. Šlo o to schrastit třeba i nějakého Kmocha. Jen aby se při představení mohlo tančit. Všechno ale nakonec dobře dopadlo. Díky dobrým lidem jsem desky sehnal, a představení se odehrálo bez potíží.

Nicméně po návratu z mého prvního divadelního turné mi šéf Větrníku Pepek Šmída nabídl první roli. Nejspíš i proto, že jako rekvizitář jsem se příliš nevyznamenal.“

Josef Šmída zařadil do repertoáru hru „Smrt Tarelkinova“. Soubor ji hrál již v Mozarteu, kam se přestěhoval z divadla Rokoko. V hlavních rolích vystoupili Gustav Hevrle jako Tarelkin a Vlastimil Brodský coby Rasplinujev. Text původní hry rozšířil Šmída o dvě postavy carských policistů – Kačalu a Šatalu. A tady se lze zmínit, stejně jako nesčíslněkrát později v životě Miloše Kopeckého, o onom takřka zaklínadle – *cherchez la femme*, za vším hledej ženu.

„Do role Kačaly jsem se tak trochu obsadil sám... Mé občasné pantomimické nápady při zkouškách se totiž líbily paní Miladě Matasové, mimořádné krasavici, se kterou žil Pepek Šmída a která mu mimochodem dost komplikovala život, ale to je jiná kapitola. Já tehdy v skrytu duše doufal, že se prostřednictvím umění vloudím paní Miladě v srdéčko a případně i někam jinam. A Pepek – tohle netuše – se zase domníval, že v mé snaze je snad kapka hereckého talentu. Patrně tak soudil i z řečí Milady, která se přimlouvala, aby pro mne něco udělal. Takže poslechl, obsadil mě do představení ‚Smrt Tarelkinova‘ a později i do jiných rolí.“

NEPROMLUVIL JEDINÉ SLOVO

Za svůj opravdový první film, v němž dostal roli hodnou toho označení, dlouho považoval detektivku „Severní přístav“ režiséra Miloše Makovce z roku 1954, přestože do té doby hrál asi ve

dvaceti filmech. Filmoví historici uvádějí, že si poprvé zahrál ve filmu „Nevíte o bytě?“ z roku 1947, ale nemají pravdu...

„Poprvé jsem se objevil před přístrojem a byl jím snímán v pětačtyřicátém. Na Barrandově se natáčel ‚Jan Roháč z Dubé‘ režiséra Vladimíra Borského, první český barevný film. Chodil jsem v čele studentů a představoval jejich progresivní složku. Byla to patetická role. Občas jsem něco volal, ale dávno už jsem zapomněl co. Jinak jsem nepromluvil ani slovo! Nezapomenutelná byla i má první cesta na filmový kopec. Ujel mi totiž autobus, a tak jsem musel ze Zlíchova běžet, abych se neopozdil. Do ateliérů jsem přilítl značně unavený a ušlý, ale na výkonu to věru nebylo znát. Panu režisérovi bylo asi úplně fuk, kdo tuhle roličku hraje. Pro mne však byla velmi významná. Jestliže si ale někdo myslí, že o ní mluvím cynicky, je to pouze zdání. Natáčení jsem totiž bral vážně, byl to obrovský zážitek. Čemuž se nelze divit u náruživého filmového diváka. Jako kluk jsem běžně vídal dva filmy denně, pokud byly peníze na vstupenky. Takže Barrandov mě fascinoval. Tenkrát se mnou hrál dalšího ze studentů Josef Bláha, pozdější kolega z Vinohrad. Po více než dvaceti letech nám někdo poslal fotografii z natáčení ‚Roháče‘ do divadla. Kolegové ji vystavili na chodbě jako kvíz. Dost lidí Bláhu poznalo, ale mě nepoznal nikdo. Jak by taky mohl. Byl jsem přece velice ošklivý židovský chlapeček, ke všemu ještě šíleně hubený a s přilepeným plnovousem, absolutně k nepoznání.“

NEVĚSTA NA ŠVEJKOVĚ VOZÍKU

Jako druhou roli si na prknech Větrníku zahrál kadeřníka Ademara v Bontempelliho hře „Cenerentola“, následovala „Zelená pastvíska“ a „Osudy dobrého vojáka Švejka“. K oporám souboru patřila tehdy velice talentovaná a půvabná herečka Stella Zázvorková, původně tanečnice a choreografka.

„Ani si už nedokážu vybavit, jak náš vztah začal. Byli jsme zkrátka pořád nablízku, až jsme spolu začali chodit. Nikdo mne ani Stellu neomezoval, a protože jsem neměl ještě svůj vlastní byt, dleli jsme často spolu v garsonce Petra Schulhoffa. Stella měla báječného otce, architekta Jana Zázvorku, který – jak známo – navrhl památník na Žižkově. Ale jak už to v životě chodí, Stella se mnou přišla do jiného stavu, a tak se konala svatba.“

Ve „Švejkovi“ – v titulní roli s Vlastimilem Brodským – si Miloš Kopecký zahrál fizla Bretschneidera, doktora Grünsteina, strážmistra v Putimi a kaprála. Feldkuráta Katze mu principál Josef Šmída nesvěřil, toho hrál Gustav Hevrle.

Představení nemohlo nepoznamenat svatbu Stelly Zázvorkové a Miloše Kopeckého – ženich vezl svou nastávající k obřadu na invalidním Švejkově vozíku a svatebčané křičeli: „Na Bělehrad!“ Pro úplnost dodejme, že novomanželům svědčili pánové Šmída a Brodský.

„Všechny moje svatby byly dost velká práca. Ostatně takto si troufám všeobecně označit jinak velmi posvátný institut zvaný manželství. Mimochodem, k tomuto zjištění jsem došel velice

záhy. Nejchytřejší – stejně tak i nejhoupější – ženy mají snad mozek neustále přikrytý bílým závojem... Chtějí se prostě pořádku vdávat. Budiž. Mají tuhle radost mítí! Když totiž vydržím sedět v čekárně u zubaře třeba hodinu, proč bych nevydržel ten stupidní obřad. Navíc se chce po člověku jen jedna odpověď. Při jednom z mých dalších sňatků jsme byli s Miroslavem Horníčkem domluveni, že se po otázce – Berete si zde přítomnou...? – ohlédnu, a teprve až on mi kývne na souhlas, já řeknu – ano!“

Navzdory tomu, že Stella porodila v šestačtyřicátém roce dceru Janu Kateřinu a že si Miloš dobře rozuměl se svým tchánem, vydrželo jejich manželství jen něco málo přes rok.

„Bydleli jsme tenkrát v Kobylicích u jedné vdovy, která nám pronajímala pokoj. Často tam za námi chodil otec Stelly, který miloval naši Káču. Architekt Zázvorka byl skvělý člověk a velký sekáč. Několikrát jsme byli spolu na flámu a ráno pak kradli mléko složené před mlékárnou. Donutila nás k tomu žízeň. Po každém takovém lupu jsme prchali na tramvaj a já měl co dělat, abych tchánovi stačil. Ale naše manželství, i když tu byla Kateřina, dušička milovaná, se nejevilo zrovna jako nejvydařenější. Stella záhy pochopila, že nejsem ten nejlepší partner, a tak jsme se raději rozvedli.“

CESTOVÁNÍ PO DIVADLECH

Z Větrníku, kde profesionálně debutoval 11. září 1945, přešel po jeho zániku do Divadla satiry, u jehož zrodu stála krátce po válce pelhřimovská skupina divadelníků v čele s bratry Oldřichem